

Obnova európskeho priemyslu

„Nemôžeme naďalej dovoľovať, aby sa priemysel strácal z Európy. Naše údaje sú veľmi jasné: európsky priemysel môže vykazovať rast a vytvárať pracovné miesta. Dnes sme predložili podmienky na udržateľný priemysel budúcnosti v Európe, na rozvoj potrebných investícií do nových technológií a na opätovné vytvorenie prostredia, ktoré je priaznivé z hľadiska dôvery i podnikania. Vzájomnou spoluprácou a obnovením dôvery môžeme dosiahnuť návrat odvetvia priemyslu do Európy.“

Antonio Tajani, podpredseda Európskej komisie a komisár pre priemysel a podnikanie

Európska komisia (EK) prijala 10. októbra 2012 oznámenie KOM(2012)582 s názvom **Silnejší európsky priemysel v prospech rastu a oživenia hospodárstva – Aktualizácia oznámenia o priemyselnej politike**. V oznámení sa uvádza, že Európa musí zabrániť zmenšovaniu úlohy odvetvia priemyslu v 21. storočí, aby sa realizoval udržateľný rast, vytvárali sa kvalitné pracovné miesta a čelilo sa spoločenským výzvam. Okamžité opatrenia by mali prispieť k zvráteniu súčasného klesajúceho trendu, pričom cieľom je zvýšiť podiel odvetvia priemyselnej výroby na HDP EÚ do roka 2020 z terajších 15,5 % až na 20 %. EK preto navrhla celý rad prioritných opatrení na podnietenie investícií do nových technológií, zlepšenie podnikateľského prostredia, uľahčenie prístupu na trhy a k financiam, najmä malým a stredným podnikom, a na zabezpečenie, aby zručnosti zodpovedali potrebám odvetvia priemyslu.

Európska komisia v tomto oznámení navrhla partnerstvo medzi EÚ, členskými štátmi a odvetím priemyslu, aby sa výrazne zvýšili investície do nových technológií a aby sa Európe poskytla konkurenčná výhoda so zreteľom na **novú priemyselnú revolúciu**. Po rozsiahlej verejnej konzultácii EK navrhla zamerať investície a inovácie spoločne na týchto šiesti prioritných akčných línií: pokročilé výrobné technológie, kľúčové podporné technológie, biovýrobky, udržateľná priemyselná politika a politika pre oblasť stavebníctva a suroviny, ekologicky čisté vozidlá a inteligentné siete.

Európsky priemysel má dobrú pozíciu na plnenie tejto úlohy: Európa zaujíma vo svete vedúce postavenie v mnohých strategických sektoroch, napr. v automobilovom priemysle, aeronautike, inžinierstve, kozmickom priestore, chemickom a farmaceutickom priemysle. Na odvetvie priemyslu naďalej pripadajú 4/5 vývozu z Európy a 80 % európskeho vývozu aj investícií súkromného sektora v oblasti výskumu a vývoja pochádza z odvetvia výroby.

Oznámenie o priemyselnej politike sa opiera o oznámenie **Integrovaná priemyselná politika vo veku globalizácie**, ktoré EK prijala 28. októbra 2010 (KOM(2010)/614) ako súčasť stratégie Európa 2020 a aktualizuje ho. Zameriava sa na posilnenie priemyselnej konkurencieschopnosti s cieľom podporiť oživenie hospodárstva a umožniť prechod na nízkouhlíkové hospodárstvo efektívne využívajúce zdroje. Strategický prístup navrhnutý v roku 2010 naďalej platí v plnej miere, pokiaľ ide o dosiahnutie dlhodobých cieľov, a pri jeho vykonávaní sa zaznamenal veľmi dobrý pokrok.

Hlavné výzvy pre priemysel v roku 2010:

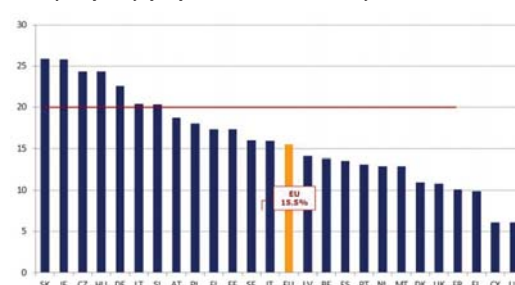
- využitie príležitostí, ktoré ponúkajú nové medzinárodné trhy a reakcia na silnejúcu globálnu hospodársku súťaž vrátane oblasti prístupu k surovinám,
- kľúčová úloha jednotného trhu a vytvorenie priaznivého podnikateľského a obchodného prostredia, najmä pre malé a stredné podniky,
- význam technológií a inovácií, predovšetkým nových pokrokových technológií, medziodborovej inovácie a IKT,
- zvýšenie efektívnosti využívania energií a zdrojov a prechod na nízkouhlíkové hospodárstvo,
- nedostatok kvalifikovanej pracovnej sily a potreba riadenej reštrukturalizácie.

Finančne dostupný a spoľahlivý prístup k energii a surovinám sa stáva čoraz dôležitejším, keďže na ne pripadá v mnohých odvetviach značná časť nákladov. Pokiaľ ide o elektrickú energiu, európsky priemysel čelí v priemere vyšším cenám než odvetvia priemyslu v iných vyspelých ekonomikách, akými sú USA, Kanada, Mexiko a Kórea, a tento rozdiel v cene sa v poslednom desaťročí zväčšil. Pri vymedzovaní budúcich energetických politík by sa mal dôkladne zvážiť vplyv na cenu energie v Európe. Ku kľúčovým prvkom v tomto ohľade patrí účinná realizácia plne efektívneho vnútorného trhu s energiou, viac investícií do energetickej infraštruktúry, ďalšia diverzifikácia zdrojov energie a zvýšená energetická efektívnosť.

Európska komisia v aktualizovanom oznámení navrhla aktívny prístup k priemyselnej politike na základe týchto štyroch hlavných prvkov:

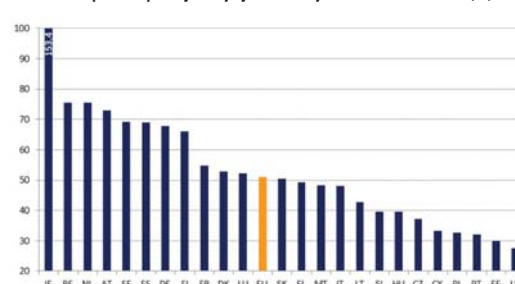
1. EÚ musí poskytnúť vhodné rámcové podmienky na podnietenie nových investícií, urýchlenie preberania nových technológií a podporu efektívnosti využívania zdrojov. Patria sem technické predpisy a pravidlá vnútorného trhu, rovnako ako sprievodné opatrenia, akými sú projekty v oblasti infraštruktúry, výskumu, vývoja a inovačné projekty. Ako prvý krok sa v tomto oznámení navrhlo šesť prioritných oblastí na okamžité opatrenia.
2. Vo fungovaní vnútorného trhu sú potrebné bezodkladné zlepšenia. Tieto sú uvedené v tomto dokumente i v Akte o jednotnom trhu II a zaoberajú sa nimi aj odporúčania pre jednotlivé krajiny, určené členským štátom v kontexte európskeho semestra. Prispejú k zintenzívneniu obchodu na vnútornom trhu. Oživenie sa urýchli aj otvorením medzinárodných trhov. Rozvíjajúce sa ekonomiky s rýchlym rastom vo

Podiel priemyselnej výroby na HDP v roku 2011 v krajinách EÚ (%)

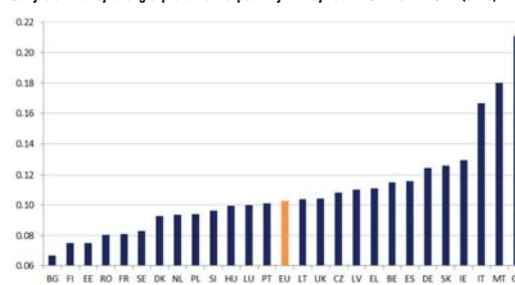
Zdroj: EK

Produktivita práce v priemyselnej výrobe v krajinách EÚ v roku 2011 (%)

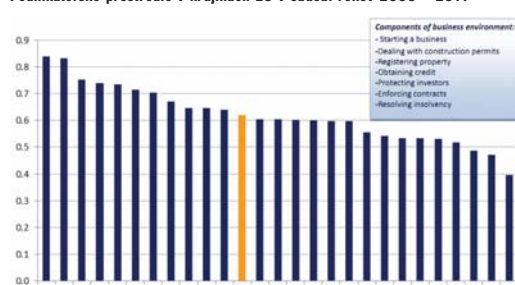
Zdroj: Eurostat

Ceny elektrickej energie pre stredné podniky v krajinách EÚ v roku 2011 (euro/kWh)

Zdroj: Eurostat

Podnikateľské prostredie v krajinách EÚ v období rokov 2006 – 2011

Zdroj: Svetová banka

svete ponúkajú firmám z EÚ, najmä malým a stredným podnikom, nové príležitosti na vývoz.

3. Investície a inovácie nie sú možné bez primeraného prístupu k financiam. Verejné zdroje už boli aktivované, aby sa zachovali investície do inovácií, predovšetkým v malých a stredných podnikoch. Úroveň a udržateľnosť, ktoré sú potrebné na financovanie investícií spoločnosťami z EÚ, sa však môžu zabezpečiť iba uvoľnením súkromných prostriedkov. Zlepšenie prístupu ku kapitálovým trhom je preto ďalším

Foto: Juraj Kostúrik

Mníchov – pohľad na priemyselný areál v okolí centrál BMW a olympijský štadión

dôležitým predpokladom zvyšovania konkurencieschopnosti Európy.

4. Kľúčom k úspechu priemyselnej politiky sú okrem toho aj sprievodné opatrenia na zvýšenie investícií do ľudského kapitálu a zručností. Z hľadiska prípravy pracovnej sily na transformácie v oblasti priemyslu sú nevyhnutné politiky, ktorých cieľom je vytváranie pracovných miest a nástroje na predvídanie potrieb týkajúcich sa zručností.

V záujme zabezpečenia riadneho vykonávania týchto opatrení bude EK dôkladne monitorovať niekoľko kľúčových premenných:

1. **Investície.** Tvorba hrubého fixného kapitálu vyjadrená ako podiel HDP v roku 2011 predstavovala 18,6 %. Pred krízou dosiahla v roku 2007 úroveň 21,25 % HDP. Investičné úsilie potrebné na zlepšenie produktivity by vyžadovalo, aby sa v roku 2015 dosiahli predkrízové úrovne investícií a aby sa do roku 2020 dosiahli priemerné úrovne vo výške presahujúcej 23 %. Investície do zariadení sa v súčasnosti pohybujú medzi 6 a 7 % HDP. V záujme zlepšenia produktivity a zavádzania nových technológií by malo dôjsť do roku

2020 k obnove predkrízových úrovní a k stabilnému rastu v miere nad 9 % HDP.

2. **Obchod na vnútornom trhu.** V súčasnosti je tesne pod hranicou 21 % HDP. Na posilnenom vnútornom trhu by táto miera mala do konca roku 2020 dosiahnuť 25 %.

3. **Malé a stredné podniky.** V súlade s cieľmi EK, týkajúcimi sa trhu v rámci hlavnej iniciatívy Digitálna agenda, by sa počet malých podnikov, zapojených do elektronického predaja mal zvýšiť a dosiahnuť 33 % do roku 2015. Podľa prieskumu z roku 2009 predstavoval podiel malých a stredných podnikov, vyvážajúcich v rámci vnútorného trhu 25 %. Strednodobým cieľom je, aby malé a stredné podniky pôsobili v rovnakej miere na trhoch mimo EÚ ako na vnútornom trhu.

Spĺnenie týchto cieľov umožní reindustrializáciu EÚ, čo znamená, že podiel priemyslu vyjadrený ako percento HDP sa zvýši zo súčasnej úrovne cca 16 % až na 20 % v roku 2020.

Priemyselná výroba na Slovensku

Slovenská republika v rámci podielu priemyselnej výroby na HDP získala v roku 2011 spomedzi krajín EÚ prvé miesto, v rámci produktivity práce v priemyselnej výrobe dosiahla 12 miesto. Ceny elektrickej energie pre stredné podniky v SR patrili medzi piate najvyššie a podmienky na podnikanie v SR v období rokov 2006 – 2011 boli pod priemerom krajín EÚ (celkovo 16 miesto).

Obnova priemyslu na Slovensku je v prvom rade založená na vonkajšom dopyte a silnej výrobnnej činnosti, ktorá svojou činnosťou pôsobí negatívne na životné prostredie. Dovoz technológií do SR tvoril zdroj rastu produktivity. Avšak ďalší potenciál rastu je obmedzený kvôli nižším zahraničným investíciám. Slovenská priemyselná základňa je relatívne úzka a ekonomika by mohla ťažiť z diverzifikácii služieb. Relatívne malé zvýšenie inovačnej kapacity nevyvolalo významný posun smerom k väčšej znalostnej ekonomike. Hoci transparentnosť verejného obstarávania a činnosť súdnych orgánov sa v poslednej dobe trochu zlepšila, slabšia činnosť inštitúcií a problémy vo verejnej správe stále vplývajú na produktivitu podnikov a zostávajú veľkou výzvou. Kombinácia vysokých cien energií a vysokej energetickej náročnosti predstavuje ďalší problém (pozri Prehľad konkurencieschopnosti v 27 členských štátoch, MEMO/12/760 z 10. 10. 2012).

Na záver – pohľad do budúcnosti

Európska únia plánuje zvýšiť podiel priemyselnej výroby na HDP. V dôsledku zvýšenia priemyselných aktivít dôjde i k negatívnym vplyvom na životné prostredie. Vzniká otázka, akým spôsobom sa dosiahne zvýšený podiel priemyselnej výroby na HDP? **Bude to cestou zeleného rastu?** William Hynes, politický analytik výboru OECD pre rozvojovú pomoc a koordinátor správ zeleného rastu OECD, o zelenom raste napísal: „Zdá sa, že zelený rast ponúka veľkú potenciálu. V tejto súvislosti sa musíme opýtať sami seba: Čo všetko bude potrebné urobiť, aby sme dosiahli to, čo hľadáme? Možno nie revolúcia, ale seriózne prehodnotenie toho, ako myslíme, konáme a rastieme.“

Ing. Juraj Vall

Slovenská agentúra životného prostredia, Banská Bystrica